

Innholdsoversikt

DEL I	EMNET	1
DEL II	BINDING	39
DEL III	AVTALENS INNHOLD	147
DEL IV	UGYLDIGHET	187
DEL V	AVTALELOVEN § 36 OG FORBRUKERAVTALEDIREKTIVET	259
DEL VI	REPRESENTASJON	347
DEL VII	AVTALERETTEN – HVA NÅ?	375
REGISTER	.....	385

Innhold

Forord	VII
DEL I	
EMNET	1
Kapittel 1 Avtaler, avtalerett og kontraktsrett	3
Kapittel 2 Grunnprinsipper	6
2.1 Avtalefrihet: Frihet fra regulering – frihet gjennom regulering	6
2.2 Forutberegnelighet vs. fleksibilitet	8
2.3 Forventningen beskyttes	10
2.4 Lojalitet	11
2.5 Gjensidighet – balanse	12
Kapittel 3 Avtaleloven	13
3.1 Hvorfor ble en avtalelov gitt?	13
3.2 Avtaleretten er dels lovfestet, dels ulovfestet	14
3.3 Virkeområdet	15
3.4 En lov om partsutsagn	16
3.5 Fravikelig eller ufravikelig?	17
3.6 Avtalerettens internasjonale rekkevidde	18
Kapittel 4 Utviklingstrekk	20
4.1 Sosial vs. kommersiell rett – partenes status	20
4.2 Fra generalisering til spesialisering	22
4.3 Internasjonalisering	23
4.3.1 Fra nordisk samarbeid til europeisering og globalisering	23
4.3.2 Nordisk rettslikhet	24
4.3.3 Globalisering – CISG og UNIDROIT	25
4.3.4 EØS: forbrukervern – bredere harmonisering	26
4.3.5 European Principles	28
4.3.6 Draft Common Frame of Reference	28
4.3.7 Restatement of Nordic Contract Law	29
4.4 Menneskerettighetene i kontraktsretten	30

4.5	Internasjonale kilder	32	
4.5.1	EØS – plikt til gjennomføring	32	
4.5.2	EØS – homogenitet – EU-konform tolking	33	
4.5.3	EU-domstolen – kilde i norsk rett	34	
4.5.4	CISG – gjennomført ved lov	35	
4.5.5	UNIDROIT, European Principles og DCFR – ikke gjennomført	36	
DEL II			
BINDING			39
Kapittel 5 Avtalefrihet vs. kontraheringsplikt			41
Kapittel 6 Ensidig og gjensidig binding			44
6.1	Ensidig binding – løfter og tilbud – «kunnskap»	44	
6.2	Gjensidig binding – påbud og aksept	45	
6.3	Avtale – begge må binde seg	46	
6.4	Løfte- vs. kontraktsprinsippet – avtaleloven vs. CISG	47	
Kapittel 7 Avtalefrihet om avtaleinngåelse			49
7.1	Avtaleloven § 1	49	
7.2	Partene definerer prosessen: Strømstad-dommen	50	
7.3	Formfrihet	51	
7.4	Formkrav – bevissikring, overveielse	51	
7.5	Digital eller biometrisk bekreftelse – funksjonell ekvivalens	53	
Kapittel 8 Binding – tolke utsagn og annen atferd			55
8.1	«Rimelig grunn» – «berettiget forventning»	55	
8.2	Ordlyden – konsis?	57	
8.3	Det vesentlige må være klarlagt	59	
8.4	Passivitet	61	
8.5	Oppfordring – tilbud – passivitet – binding	62	
Kapittel 9 Gjensidig binding – enighet			64
Kapittel 10 Enighet ved å akseptere tilbud – avtalelovens modell			66
10.1	Akseptens løftevirkning	66	
10.2	Akseptens påbudsvirkning	66	
10.3	Aksepten må stemme med tilbudet	68	
10.4	Aksepten må komme frem innen fristen	69	
10.5	Samsvarende aksept i rett tid – avtale inngått	71	
10.6	Avslag	71	
10.7	Forsinket eller uoverensstemmende aksept – nytt tilbud	71	

10.8	Åpen vs. skjult dissens	73
10.9	Forsendelsesrisikoen	74
10.10	Avtale- eller ordrebekreftelse	75
Kapittel 11 Forhandlinger før avtaleinngåelsen		77
11.1	Grunnspørsmålet – har begge bundet seg?	77
11.2	Prosedyreavtale	77
11.3	Enighet om vesentlige punkter?	79
11.3.1	Graden av enighet og terskelen for binding	79
11.3.2	Realytelsen	80
11.3.3	Prisen	80
11.4	Manglende formalisering	81
11.4.1	Felles forutsetning?	81
11.4.2	Bundethet tross muntlighet – enighet og klarhet	82
11.5	Vinagent, Mæle, EY – binding uten signatur	83
11.5.1	Vinagentdommen – Rt. 1998 s. 946	83
11.5.2	Mæledommen – Rt. 2006 s. 1585	84
11.5.3	Ernst & Young-dommen – Rt. 2011 s. 410	85
11.5.4	Oppsummering – binding uten å vite det	86
11.6	Lojalitet – opplyse tidsnok om forbehold	88
11.7	Innrettelse	89
Kapittel 12 Standardavtaler		91
12.1	Fra individualisering til standardisering	91
12.2	Er standardvilkår vedtatt?	92
12.3	Ensidige eller forhandlede standardvilkår	94
12.4	Overraskende vilkår	95
12.5	Ubalanserte vilkår	96
12.6	Utbredelsen	97
12.7	Avveiningen – tilblivelse, innhold, utbredelse, status	98
12.8	Offentlige leverandører – lavere terskel?	99
12.9	Konkurrerende standardvilkår	100
12.10	Forbrukeravtaler – gjennomsiktighet	101
Kapittel 13 Anbud		104
13.1	Anbudskonkurranser vs. avtaleloven	104
13.2	EØS: markedsadgang – anbudsplikt	105
13.3	Avtalefrihet i privat sektor	106
13.4	God anbudsskikk	107
13.5	Anbudsprosessen	109
(i)	Anbudsgrunnlaget	109
(ii)	Anbudsinvitasjonen – oppfordring om å komme med tilbud	110
(iii)	Anbud – bindende tilbud	110

(iv) Forhandlinger?	111
(v) Tildeling	113
(vi) Karensperiode i offentlig sektor	113
(vii) Avtale inngås	114
Kapittel 14 Tilbakekall	115
14.1 Kunnskapsregelen	115
14.2 Angrerett	116
14.3 Re integra	118
14.3.1 Tilbakekall etter kunnskapstidspunktet?	118
14.3.2 Ikke «indrettet sig»	119
14.3.3 «særlige grunde» – da løftet kom til kunnskap	120
14.3.4 «særlige grunde» – etter at løftet kom til kunnskap	120
Kapittel 15 Digital avtaleinngåelse	123
15.1 Avtaleloven – teknologinøytral	123
15.2 Nettet som massekommunikasjon – binding?	124
15.3 Finansavtaler – avtaleretten møter det digitale	126
15.3.1 Finansavtaleloven 2020 – mønster for digital avtalerett	126
15.3.2 Digital avtaleinngåelse	127
15.3.3 Digitalt førstevalg	128
15.3.4 Forsvarlighet – «betryggende»	128
15.3.5 Bankene har forsendelsesrisikoen	129
15.4 Netthandel – «fjernsalg»	131
15.4.1 Digitalisering og europeisering	131
15.4.2 «organisert ordning ... fjernkommunikasjons- midler»	131
15.4.3 Forhåndsinformasjon	132
(i) Forbrukerrettighetsdirektivet	132
(ii) Gi grunnlag for en overveiet beslutning	133
(iii) Klarhet – gjennomsiktighet	134
(iv) Sanksjoner	134
15.4.4 Formidlingsregelen	135
15.4.5 Fjernsalgsavtalen	136
15.4.6 Tilliten til (grensekryssende) netthandel	137
15.4.7 «Åpent kjøp» – avtalt (lang) angrefrist	138
15.5 Forsvarlighet – tastefeil mv.	138
15.5.1 Fjernsalg – særlige krav for betalingsplikt	138
15.5.2 Annet enn fjernsalg – vern i henhold til alminnelige prinsipper?	141

Kapittel 16 Avtaleinngåelse – oppsummering	143
16.1 Begge partene må ha bundet seg	143
16.2 Avtalelovens modell	143
16.3 Prosessen – oppsummert	144
16.4 Europeisering – norsk rett, ikke «EU-rett»	145
DEL III	
AVTALENS INNHOOLD	147
Kapittel 17 Avtaletolking	149
17.1 Problemet	149
17.2 Når kan tolkingstvil oppstå?	149
17.3 Høyesterett skaper avtaletolkingsretten	150
17.4 Subjektiv vs. objektiv tolking – tekst og kontekst	151
17.5 Standardavtaler vs. forhandlede avtaler	152
17.6 Tolking vs. utfylling	152
Kapittel 18 Tolking i lys av parten(e)s mening – subjektiv tolking ..	154
18.1 Partene var enige da avtalen ble inngått	154
18.2 Parten kjente den andre partens mening	155
Kapittel 19 Objektiv tolking	157
19.1 En «fornuftig» persons forståelse	157
19.2 Teksten	158
19.2.1 Vanlig språkbruk	158
19.2.2 Tiden kan endre tolkingen	158
19.2.3 Bransje- og dialektuttrykk	159
19.2.4 Er teksten gjennomtenkt?	160
19.3 Konteksten	162
19.3.1 Annet partsnært materiale enn teksten	162
19.3.2 Kontekst-tolking som objektiv tolking	162
19.3.3 Avtalens system	163
19.3.4 Formålet	164
19.3.5 Forhandlingene	165
19.3.6 Etterfølgende atferd	165
19.4 Juridiske retningslinjer	166
19.4.1 Avtalerettens grunnprinsipper vs. tolkingsslæren ...	166
19.4.2 Balanse – forholdsmessighet	167
19.4.3 Bakgrunnsretten – balanse	167
19.4.4 Bakgrunnsretten – restriktiv tolking, skjult sensur ..	170
19.4.5 Uklarhetsregelen	171
19.4.6 Profesjonelle – forutberegnelighet	173
(i) Har avtaleteksten en særlig vekt?	173

	(ii) Felles partsforståelse eller objektiv tolking? ..	175
19.4.7	Forbrukere vs. profesjonelle – normalforventning ..	177
19.4.8	Forbrukeravtaledirektivet –	
	«mest gunstig» for forbrukeren	178
	(i) Tolkingsregelen i avtaleloven § 37	
	første ledd nr. 3	178
	(ii) Tolking til forbrukerens gunst som sanksjon	
	mot ugjennomsiktighet	179
	(iii) Gjelder tolkingsregelen bare hvis minst ett	
	tolkingsalternativ er urimelig?	180
19.4.9	Danica –	
	Høyesterett forholdt seg ikke til EØS-kilder	180
19.5	Avveiningen – resultatets godhet	182
19.5.1	«Godhet» – målestokken	182
19.5.2	KLP-dommen – ordlyden vs. bakgrunnsretten	182
19.5.3	OL-genseren –	
	uklarheten gikk ut over den ressurssterke	183
19.5.4	E-verksdommen –	
	ansvarsfraskrivelse, restriktiv tolking	184
DEL IV		
	UGYLDIGHET	187
	Kapittel 20 Avtalefrihetens grenser	189
20.1	Grensene for den private autonomi	189
20.2	Ubundethet – ugyldighet	190
20.3	Fra tilblivelses- til innholdskontroll	191
20.4	Hvem kan gjøre ugyldighet gjeldende?	192
	Kapittel 21 Habilitetsmanglene	195
21.1	Mindreårige	195
21.1.1	Under 18 år – sterk ugyldighetsgrunn	195
21.1.2	Vergens representasjonsrett	196
21.1.3	Mindreåriges rådighet	197
21.1.4	Statsforvalternes kompetanse	199
21.2	Vergemål for voksne	200
21.2.1	Umyndiggjøring – unyansert og stigmatiserende ...	200
21.2.2	Ordinært vergemål	201
21.2.3	Vergemål med fratakelse av handleevnen –	
	individtilpasset	201
21.3	Sinnslidelse som ugyldighetsgrunn	203

Kapittel 22 Tilblivelsesmanglene	206
22.1 «Viljeserklæringer» gjenstand for ugyldighet	206
22.2 Digitaliseringen øker risikoen for svindel	207
22.3 Sterke og svake ugyldighetsgrunner	208
22.4 Svake ugyldighetsgrunner	208
22.4.1 «Burde» løftemottakeren kjenne mangelen ved løftet?	208
22.4.2 Aktsomhetsterskelen – «burde» visst	210
22.4.3 Aktsom god tro	210
22.4.4 Tidspunktet for den gode tro	211
22.5 Typer av tilblivelsesmangler	212
22.5.1 Grov tvang	212
(i) «grundet frygt for nogens liv eller helbred»	212
(ii) Reklamere for å forbli ubundet	213
22.5.2 Simpel tvang	215
22.5.3 Svik	216
22.5.4 Utnyttelse	217
22.5.5 Skrivefeil og lignende	218
22.5.6 Forvanskning – elektroniske overføringer	220
22.5.7 Falsk og andre ulovfestede tilblivelsesmangler	221
22.5.8 Identitetstyveri – grov tvang eller falsk	223
22.6 Innvirkning	224
Kapittel 23 Avtaleloven § 33	227
23.1 Redelighet – rettsoppfatningen til enhver tid	227
23.2 En vurdering i seks ledd	228
23.3 Koblingen mellom vilkårene i § 33	230
23.4 Redelighet	231
23.4.1 Sykdom	231
23.4.2 Press, utnyttelse	232
23.4.3 Opplysningssvikt – uriktige opplysninger	233
23.4.4 Opplysningssvikt – mangelfulle opplysninger	234
(i) Grad av sikkerhet	234
(ii) Vesentlighet	235
(iii) Ressursstyrke	235
(iv) Avtaletypen	235
(v) Rettsutviklingen	236
23.5 Tilgrensende grunnlag for ubundethet	237
23.5.1 Opplysningssvikt i god tro	237
23.5.2 Uriktige forutsetninger	239
23.5.3 Gjensidig uriktige forutsetninger	240
23.5.4 Illojalitet	241
23.6 Opplysningssvikt – valg mellom sanksjoner	242

Kapittel 24 Innholdsmangler – avtaler vs. ufravikelig rett	243
24.1 Partsinteresser	243
24.2 Samfunnsinteresser	244
24.2.1 Ufravikelig rett – avtale- vs. tvistetidspunktet	244
24.2.2 Parts- vs. samfunnsinteresser	245
24.2.3 Avtaler i strid med lov – ugyldighet?	247
24.2.4 Ærbarhet – avtalefrihetens etiske grenser	247
24.2.5 Kommersialisering av privatsfæren?	249
(i) Betaling for å ta abort	250
(ii) Betaling til tredjepart hvis ekteskap fortsetter	251
(iii) Samboers løfte om troskap	252
(iv) Prostituertes pengekrav på kunden	253
(v) Avtalefriheten begrenset av hensyn til tredjeperson	254
24.2.6 Urimelige priser og forretningsvilkår	255
DEL V	
AVTALELOVEN § 36 OG FORBRUKERAVTALEDIREKTIVET	259
Kapittel 25 Lemping	261
25.1 Forutberegnelighet vs. lojalitet	261
25.2 «beskytte den svake»	262
25.3 EU: asymmetri premiss for forbrukervernet	263
25.4 «mindre strenge krav» i direktivet enn i § 36?	265
Kapittel 26 Direktivet – urimelige vilkår binder ikke	267
26.1 Forbrukervern og fri bevegelighet	267
26.2 «bringe anvendelsen af urimelige ... vilkår ... til ophør»	268
26.3 Europeisering vs. nasjonal råderett	268
26.4 Direktivets virkeområde	270
26.4.1 Næringsdrivende vs. forbrukere	270
26.4.2 Forbrukeren uten innflytelse på innholdet	271
26.4.3 Prisen og «hovedgjenstanden» unntatt	272
Kapittel 27 Direktivet – skjevhet, illojalitet, ugjennomsiktighet	274
27.1 Skjevhet vs. illojalitet	274
27.2 Skjevhetstesten – avtalen vs. bakgrunnsretten	275
27.3 Lojalitetstesten – en hypotetisk forhandling	277
27.4 Gjennomsiktighet	278
27.5 Aktivitetsplikt – håndheving av eget tiltak	279
27.6 EU-domstolen tolker – subsumerer ikke	281
27.7 Har Høyesterett brukt aktivitetsplikten?	283

Kapittel 28 Hva kan lempes etter avtaleloven § 36?	288
28.1 «avtaler» – fra inngåelse til lemping	288
28.2 Formueretten	289
28.3 «ensidig bindende disposisjoner»	290
28.4 «handelsbruk eller annen ... sedvane»	290
28.5 Alternativer – skjult sensur	291
28.5.1 Vedtakelse vs. avtaleloven § 36	291
28.5.2 Tolking vs. avtaleloven § 36	292
Kapittel 29 «Urimelig» eller «i strid med god forretningsskikk» ...	293
29.1 Kildene	293
29.1.1 Lovteksten – liten veiledning	293
29.1.2 Forarbeidene – tvetydige	294
29.1.3 Forutberegnelighet eller fleksibilitet	295
29.1.4 Avtaleeksterne hensyn	295
29.2 Vilkårene enkeltvis – eller helheten?	296
29.2.1 Avtaler dekket av forbrukeravtaledirektivet	296
29.2.2 Andre avtaler	297
Kapittel 30 Partenes stilling – asymmetri?	298
30.1 Profesjonelle vs. ikke-profesjonelle	298
30.1.1 Profesjonelle krever lemping	298
30.1.2 Ikke-profesjonelle krever lemping	299
30.1.3 Direktivkonform tolking	299
30.2 Profesjonelle vs. profesjonelle	300
30.2.1 Høyesterett – streng praksis	300
30.2.2 Er praksis for streng og unyansert?	303
30.3 Private vs. private	304
Kapittel 31 Tilblivelsen	306
31.1 Kvaliteten på avtaleinngåelsen	306
31.1.1 Argument for å opprettholde avtalen	306
31.1.2 Argument for lemping	307
31.2 § 36 gir større fleksibilitet enn §§ 28–33	307
31.3 Gjennomsiktighet – opplysningsplikt	309
31.4 Taktskiftet i Høyesterett – Røeggen vs. DNB	310
31.4.1 Skjevhet og illojalitet	310
31.4.2 Krav om «riktig, nøktern og realistisk» informasjon	311
31.5 Betalingsproblemer – sosial sivilrett	313
Kapittel 32 Urimelig innhold ved avtaleinngåelsen?	316
32.1 Målestokk – bakgrunnsretten	316
32.2 Skjevhet – saklig grunn eller illojalitet?	316

32.3	Målestokk – avtalepraksis	318
32.4	Målestokk – markedsprisen	319
32.5	Grålisten	320
32.6	Innholdssensur en sjeldenhet	323
32.7	Avtaleloven § 36 vs. spesialregler	324
32.8	«Høy terskel» – tilblivelsen vs. innholdet	325
Kapittel 33	Urimelig på grunn av «senere inntrådte forhold»?	327
33.1	Hvem skal avviket gå ut over?	327
33.2	Tolking og utfylling er det primære	328
33.3	Pandemien	329
33.4	Vurderingstidspunktet: doms- eller kravstiden?	332
33.5	Forutsetningslæren vs. avtaleloven § 36	333
33.6	Resultatforpliktelse?	335
33.7	Avtalt erstatning – endrete forhold – sensur?	337
33.7.1	Asymmetri og sosiale hensyn vs. forutberegnelighet	337
33.7.2	If I – sensur	338
33.7.3	If II – avtalen 1:8 av tapet – ikke sensur	338
33.8	Pengeverdiendringer	339
33.8.1	Festeavgifter – Røstad og Skjelsvik	339
33.8.2	Periscopos – profesjonell krevde lemping	340
Kapittel 34	Virkingen: «helt eller delvis settes til side eller endres»	342
34.1	Fleksibilitet	342
34.2	Forbrukeravtaledirektivet	343
34.2.1	Avtalen består uten urimelige vilkår	343
34.2.2	Avtalen kan ikke opprettholdes uten det urimelige vilkåret	344
DEL VI		
REPRESENTASJON		
Kapittel 35	Beslutningsevne og representasjonsevne	349
35.1	Fysiske personer	349
35.2	Aksjeselskaper	349
35.3	Staten	350
35.4	Representanter med og uten slutningsevne	351
35.5	Rettskildene ved representasjon	352
Kapittel 36	Prinsipper for binding ved representasjon	354

Kapittel 37 Lovfestet representasjonsevne – fullmakt	357
37.1 I fullmaktsgiverens navn og innenfor fullmaktens grense . . .	357
37.1.1 I fullmaktsgiverens navn	357
37.1.2 Innenfor fullmaktens grense	358
37.2 Stillingsfullmakt	358
37.2.1 Grunnlag i lov eller sedvane	358
37.2.2 Stillingsfullmakt basert på lov	359
37.2.3 Stillingsfullmakt basert på sedvane	360
37.3 Frasagnsfullmakt	361
37.4 Oppdragsfullmakt	363
37.5 Instruksbrudd	363
37.5.1 Selvstendige fullmakter:	
Er fullmaktsgiveren bundet?	363
37.5.2 Rett og legitimasjon ved selvstendige fullmakter . . .	365
37.5.3 Tilbakekall av selvstendig fullmakt	366
37.5.4 Instruksbrudd ved oppdragsfullmakt	367
 Kapittel 38 Tillitsfullmakt	 369
38.1 Tredjepersons tillit	369
38.2 EY- og Bremanger-dommene	370
38.3 Tredjepersons kunnskap	372
 DEL VII	
AVTALERETTEN – HVA NÅ?	375
 Kapittel 39 Blindsonen – Norge vs. Europa	 377
 Kapittel 40 Avtalelovens styrke – fleksibilitet	 381
 Kapittel 41 Avtaleloven i skyggen – avtaleretten livskraftig	 382
 REGISTER	 385
Forkortelser for lover og konvensjoner m.m.	387
Offentlige dokumenter	395
Tidsskrifter og domssamlinger	398
Litteratur	400
Lover og konvensjoner m.m.	419
Norske lover	419
Norske forskrifter	427
Danmarks, Finlands og Sveriges avtalelover	428
Traktater, rettsakter fra EU/EØS	428

Rettspraksis og annen praksis	431
Høyesterett	431
Rettens Gang	436
Lagmannsrettene	436
Tingrettene	436
Nordiske Domme i Sjøfartsanliggende	436
Dommer av EU-domstolen	436
Generaladvokaten	438
Finansklagenemnda Bank	438
Likestillings- og diskrimineringsnemnda (Diskrimineringsnemnda fra 2018)	438
Danmark og Sverige – Högsta Domstolen og Højesteret	438
Sakregister	439